

Naar een gesloten mestkringloop in de biologische landbouw

Heleen van Kernebeek en Harry Luesink

De biologische landbouw in Nederland voert in totaal per saldo netto ruim 500 ton stikstof uit dierlijke mest aan. Dit is 10% van wat de biologische veehouderij produceert en ongeveer een kwart van de totale bruto hoeveelheid door biologische bedrijven aangevoerde mest. Zowel de overheid als de biologische sector wil een 100% gesloten systeem van productie en gebruik van biologische mest realiseren. Daarom wordt de regelgeving voor het gebruik van deze mest aangescherpt. De normen voor 2010 moeten nog worden vastgesteld. Bij de daadwerkelijke invoering en verdere aanscherping richting 100% gebruik van biologische mest wordt een knelpunt verwacht bij de afstemming tussen de plantaardige en dierlijke sectoren.

Te weinig mest

Om mogelijke knelpunten te signaleren is binnen het project 'Parapluplan 100% biologische mest' in opdracht van het Louis Bolk Instituut voor 2007 aan- en afvoer en het gebruik van dierlijke mest op de biologische bedrijven in kaart gebracht. Van alle 1.233 biologische bedrijven in Nederland zijn daartoe gegevens van LNV-DR over aan- en afvoer van mest naar mestsoort geanalyseerd. Om het gebruik van biologische mest in kaart te brengen is een enquête uitgezet waarvan de resultaten in een volgend artikel worden uiteen gezet.

Op dit moment is de productie van biologische mest niet alleen te laag om aan de vraag naar mest van de biologische akker- en tuinbouw te voldoen, maar er is ook een disbalans tussen de aan- en afvoer van de verschillende mestsoorten. Biologische pluimveemest wordt deels buiten de biologische landbouw afgezet terwijl er op biologische bedrijven gangbare runder- en geitenmest wordt aangevoerd. Om de biologische mestkringloop sluitend te krijgen, kunnen zowel aan de kant van de aan- als van de afvoer maatregelen worden genomen. Zowel het sterker stimuleren van de biologische dierlijke sectoren dan de plantaardige sectoren als het stimuleren van de afzet van pluimveemest binnen de biologische landbouw kan bijdragen aan een gesloten mestkringloop.

Gesloten systeem per bedrijf of per sector

Bij de graasdierbedrijven is op ruim 45% van de bedrijven sprake van een min of meer gesloten systeem: er is geen aan- en geen afvoer. De groep graasdierbedrijven die mest afvoert is ongeveer net zo groot als de groep die mest aanvoert, waardoor de netto-aanvoer van stikstof beperkt is. Bij de akkerbouwbedrijven voert ongeveer 80% mest aan en geen mest af. Voor hokdierbedrijven geldt juist het tegenovergestelde (tabel 1). De biologische akkerbouw heeft een netto aanvoer van ruim 900 ton stikstof en ook de bedrijven met gewascombinaties hebben met ruim 350 ton nog een omvangrijke netto aanvoer. De hokdierbedrijven voeren netto bijna 700 ton stikstof af. In totaal voert de biologische sector netto 530 ton stikstof uit dierlijke mest aan. Dit is 10% van wat de sector zelf produceert en afkomstig uit de gangbare veehouderij.

	Aantal bedrijven	Aandeel van totaal aantal bedrijven (%)				Netto mest-aanvoer (ton N)
		geen aan- en geen afvoer	alleen afvoer	alleen aanvoer	zowel aan- als afvoer	
Akkerbouwbedrijven	154	14	a	82	a	901
Tuinbouwbedrijven	204	64	a	34	a	78
Graasdierbedrijven	562	46	20	23	10	17
Hokdierbedrijven	91	a	78	a	14	-690
Gewascombinaties	87	25	a	67	a	354
Andere combinaties	135	31	30	31	8	-130
Totaal	1.233					530

Bron: LNV-DR
a) aantal waarnemingen te gering om weer te geven

Voor rundvee- en geitenmest is de aanvoer op de biologische bedrijven beduidend groter dan de afvoer (figuur 1). Dit betekent dat er in de biologische sector veel gangbare rundvee- en geitenmest wordt gebruikt. Bij rundveemest wordt vooral drijfmest aangevoerd en bij geitenmest vooral vaste mest. Voor pluimveemest is de afvoer per saldo juist groter dan de aanvoer. Veel biologisch geproduceerde pluimveemest wordt dus buiten de biologische landbouw afgezet.

